

HQ-526

Seat No. _____

M. A. (Sem. IV) Examination

March / April - 2015

Sanskrit (Special) : Paper-403 (C.C.)

(१) रघुवंश - सर्ग-२

(२) भाषाविज्ञान

(३) संस्कृत गद्यखण्ड

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

१ (अ) नीचेनाभांथी गभे ते भे श्लोकानो अनुवाद करो : ७
1 (a) Translate any **two** of the following : 7

(१) निवर्त्य राजा द्रयिता दयालुस्ता सौरभेयी सुरभिर्यशोभिः ।
पयोधरीभूतचतुः समुद्रां जुगोप गोरुपधरामिवोर्वीम् ॥

(२) संचारपूतानि दिगन्तराणि कृत्वा दिनान्ते निलयाय गन्तुम् ।
प्रचक्रमे पल्लवरागताम्रा प्रभा पतङ्गस्य मुनेश्च धेनुः ॥

(३) अलं महीपाल तव श्रमेण प्रयुक्तमप्यस्त्रमितो वृथा स्यात् ।
न पादपोन्मूलनशक्तिरंहः शिलोच्चये मूर्च्छति मारुतस्य ॥

(४) तस्मिन्क्षणे पालयितुः प्रजानामुत्पश्यतः सिंहनिपातमुग्रम् ।
अवाङ्गमुखस्योपरि पुष्पवृष्टिः पपात विद्याधरहस्तमुक्ता ॥

(ब) नीचेनाभांथी गभे ते भे संदर्भ सङ्घित सभज्ञवो : ७

(b) Explain giving context any **two** of the following : 7

(१) श्रुतेरिवार्थं स्मृतिरन्वगच्छत् ।

(२) तदन्तरे सा विरराजधेनुर्दिनक्षपामध्यगतेव सन्ध्या ।

(३) पपौ वसिष्ठेन कृताभ्यनुज्ञः शुभ्रं यशो मूर्तमिवातितृष्णः ।

(४) सम्बन्धमाभाषणपूर्वमाहुः ।

२ रघुवंश सर्ग-२ (नंदिनी वरप्रदान)नुं रसदर्शन करो. १४

अथवा

२ नीयेनामांथी गभे ते भे विशे टूंकनींध लणो : १४

2 Write short notes on any two : 14

(१) रघुवंशम् शीर्षक समजावो

(२) काविदास जवन - समय

(३) द्वितीप पात्रावेपन

(४) काविदास प्रकृतिनो कवि.

३ भाषाशास्त्रना अध्ययनगी विविध पद्धतिओ टूंकमां वर्शवी, अेना १४
अध्ययनमां संस्कृतनुं मडत्त्व दर्शावो.

3 Describe the various methods of the study of 14
linguistics and point out the importance of
Sanskrit in the study.

अथवा/OR

३ नीयेनामांथी गभे ते भे विशे नींध लणो : १४

3 Write short notes on any two of the following : 14

(१) भाषा अेटवे शुं ?

(२) ध्वनि परिवर्तनना कारणो

(३) वैदिक संस्कृत - लौकिक संस्कृत

(४) भाषाशास्त्रना अंगो.

४ आपेल संस्कृत गद्यभंडने आधारे प्रश्नोना जवाब आपो : १४

4 Read the following passage and answer the questions 14
given below in Sanskrit :

श्रुतिवाक्यैस्तज तत्र प्रतिपाद्यमानं कर्मणां फलं पुत्रपशुस्वर्गप्राप्ति-
लक्षणमनाश्रितः मोक्षैककामनया यत् किंचिदपि कर्मफलमनपेक्ष्यैव सर्व
कर्मेश्वराय समर्प्य निष्कामः सन् कार्यनियमेन यत्कर्तव्यं भक्त्या च

सम्यग नुतिष्ठति स कर्मफलकामनापरित्यागरूपसंन्यासतरवात् संन्यासी च भवति । कर्मयोगे चित्तसाधन वत्वाद् योगी भवति । न निरग्रिनं चाक्रियः इत्यत्राऽवधारणपदमध्या हर्तव्यम् । निरग्रिरेव संन्यासीति न, अक्रियः एव योगीति च न फल काम संकल्पत्यागेन चित्तनैश्चल्येन मदेकभक्त्या च यः कर्म करोति गृहस्थ सोऽपि च संन्यासी योगी च भवतीत्यर्थः ।

प्रश्नाः

- (१) कर्मफलम् कुत्र प्रतिपादितम् ?
- (२) केन संन्यासी भवति ?
- (३) कः योगी भवति ?
- (४) कीदृशः गृहस्थ संन्यासी च योगी भवति ?
- (५) कः निष्कामः भवति ?

૫ બે-ત્રણ વાક્યોમાં ઉત્તર આપો : (ગમે તે સાત) ૧૪

5 Answer the following question in two of three 14 sentences : (any seven)

- (૧) રઘુવંશના પ્રારંભમાં કાલિદાસ કોને પ્રણામ કરે છે, અને કેમ ?
- (૨) રાજાને સિંહે મનુષ્યવાણીમાં શું કહ્યું ?
- (૩) કાલિદાસને ભારતના શેક્સપિઅર કોણે કહ્યા છે ?
- (૪) કવિએ રાજા દિલીપ માટે કયું વિશેષણ વાપર્યું છે ?
- (૫) દિલીપે કેટલા દિવસ સુધી તપશ્ચર્યા કરી અને કેમ ?
- (૬) કાલિદાસની કુલ કેટલી કૃતિઓ છે ? જણાવો.
- (૭) ભારતીય સંસ્કૃતિ અને સભ્યતાના પ્રાચીનતમ દસ્તાવેજો કયા છે ?
- (૮) ધ્વનિ પરિવર્તનના નિયમોના બીજ કોણે રોપ્યા ?
- (૯) લૌકિક સંસ્કૃત ભાષા કેવી ભાષા છે ?
- (૧૦) ભાષા શબ્દ કયા ધાતુમાંથી બનેલ છે ? સમજાવો.
- (૧૧) ભાષા-વિજ્ઞાનના કેટલા અંગો છે ? જણાવો.
- (૧૨) રાજા દિલીપના ગુરૂનું નામ જણાવો.